

RDEČI PRAPOR

Glasiilo jugoslovanske socialne demokracije.

Izhaja v Ljubljani vsako sredo in soboto.

Naročnina za avstro-ogrske kraje za celo leto 10 K 40 vin., za pol leta 5 K 20 vin., za četrt leta 2 K 60 vin., mesečno 90 vin.; za Nemčijo za celo leto 12 K, za pol leta 6 K, za četrt leta 3 K; za Ameriko za celo leto 14 K, za pol leta 7 K.

Posredna številka 10 v.

Reklamacije so poštnine preste. Ne frankirana pisma se ne sprejemajo. Rokopisni se ne vračajo, inserati. Enostopna polt-vrstica (širina 88 mm) za enkrat 20 vin., večkrat po dogovoru.

5. številka.

V Ljubljani, v soboto, dne 16. januarja 1909.

Leto XII.

NASLOVA: Za dopise in rokopise za list: Uredništvo „Rdečega Prapora“, Ljubljana. — Za denarne pošiljave, naročila na list, reklamacije, inserate i. t. d.: Upravništvo „Rdečega Prapora“, Ljubljana, Dunajska cesta št. 20.

„Rdeči Prapor“

izhaja redno vsako sredo in soboto in velja za avstro-ogrske kraje za celo leto 10 K 40 vin., za pol leta 5 K 20 vin., za četrt leta 2 K 60 vin., mesečno 90 vin.

Za Nemčijo za celo leto 12 K, za pol leta 6 K, za četrt leta 3 K.

Za Ameriko za celo leto 14 K, za pol leta 7 K.

Naš zbor.

Le kratek čas nas še loči od našega rednega strankinega zbora, ki se shaja po določilih strankinega statuta vsako drugo leto. Od zadnjega zbora, ki se je vršil v Trstu, se je pri nas zgodilo marsikaj, kar je vplivalo na razvoj stranke; z rezultati razvoja se bo moral baviti zbor, da določi z obzirom na sedanji položaj in na dejanske potrebe bodočemu delu smer.

Prvo vprašanje, preden se more razpravljati in sklepati o bodočih rečeh, je to, če je stranka napredovala ali ne. Kdor je sodeloval in opazoval delo, ne more dvomiti, kakšen je odgovor. Jugoslovanska socialno-demokratska stranka je tekom zadnjih dveh let razmeroma bolj napredovala, nego ves čas pred tržaškim zborom. Naše organizacije so se pomnožile in povečale; tiste, ki so obstojale že prej, so se pa tudi poglobile. Ni še davno tega, ko je mogla stranka samo na Kranjskem in v Trstu nastopati z relativno močjo. V vseh drugih deželah je mogla le od slučaja do slučaja gostovati. Danes ima po vseh slovenskih deželah postojanke in povsod lahko kolikor toliko aktivno posega v politiko.

Seveda položaj stranke še ni tak, da bi mogli biti zadovoljni. Iz tržaškega zbora smo imeli mnogo političnih volitev, ne da bi bili dosegli kaj pozitivnih uspehov. V državnem zboru in v deželnih zborih nima jugoslovanska socialno-demokratska stranka še nobenega mandata. Kdorsmatra parlamentarno posest za edino merilo strankine moči, je lahko melanholičen zaradi tega neveselega dejstva. Nemilo pa je to vsakemu članu stranke, zakaj osvojitve politične moči je glavno sredstvo, s katerim hoče socialistično delavstvo doseči svoj cilj. In navidezno nismo storili na poti k temu cilju še nobenega koraka.

Toda neveselje je le navidezen. Ker je bila leta 1907 prva volitev na podlagi splošne in enake — vsaj približno enake — volilne pravice, nimamo objekta za primerjanje, da bi mogli s številkami določiti napredek ali nazadovanje. Toda nekoliko izkušeni so nam dale volitve v prejšnji splošni kuriji, povrh pa tudi splošni položaj ni skrivnosten. Objektivnemu opazovalcu je število glasov, ki so jih dobili naši kandidati pri državnozbornih volitvah, pričalo, da je stranka napredovala. Če bi nas bile enake volitve zatele dve leti prej, bi se bili morali s kandidaturami omejiti na mnogo manj okrajev kakor leta 1907 in brez vsakega dvoma bi bili dobili tudi mnogo manjše število glasov.

Trajni politični položaj naše stranke je v mnogih ozirih težaven. Za socialno demokracijo je delo med malimi narodi mnogo težje nego med velikimi, dokler se ne razširi in poglobi spoznanje, da je prav malim narodom socializem še bolj po-

treben kakor velikim, ker je zanje tudi v narodnem oziru rešilno sredstvo. Dokler ne zmaga to spoznanje, kar se mora pač zgoditi prejalislej, je pa nasprotstvo proti socialni demokraciji tem ostrejšo, čim manjši je narod in šovinizem ovira socialistično delo na vseh potih.

Slovenski narod je prav sedaj v štadiju nacionalistične mrzlice in umovanje je proti tej boleznii slabo zdravilo. Kajti šovinizem sploh ne trpi umovanja. S tem se že precej razlaga težava socialističnega boja na Slovenskem. Drugi razlog tiči v pomanjkanju industrije, zlasti v pomanjkanju močnih industrialnih središč. To se pokazuje pri vseh volitvah. Na vsem Slovenskem ni ne enega volilnega okraja, v katerem bi prevladalo industrialno prebivalstvo. Zaraditega je organizatorično delo otežčano, naletava agitacija na zapreke in so volilni vspehi še nemogoči. Končno ima jugoslovanska socialna demokracija razmeroma ogromno delo v narodno mešanih okrajih, kjer ostanejo njeni rezultati skriti v vspehu sodrugov druge narodnosti. Tako je nemogoče s točnimi številkami določiti, koliko slovenskih socialističnih glasov so dobili pri državnozbornih volitvah kandidatje italijanske socialne demokracije v Trstu in v Istri ali pa nemške na Štajerskem. Zato se more celotno število slovenskih socialističnih glasov le približno oceniti, ne pa točno prešteti.

Vse te težave pa ne smejo nikomur v stranki vzeti poguma, kajti čeprav so velike, niso nepremagljive.

Šovinistična sapa, ki piha zdaj po Slovenskem, ne bo trajna, ker ne more biti. Šovinizem nima stvarne vsebine in prejalislej ga morajo premagati gospodarske potrebe ljudstva, ki so močnejše od vsake ideologije. Na podlagi boljšega spoznanja gospodarskih interesov se mora popolnoma preobraziti politična razvrstitev med Slovenci in socialno demokracijo kot predstavnico delavskega ljudstva, torej najmočnejšega dela naroda, zadene pri tem važna naloga. Tudi industrializiranje napreduje in pomnožitev industrialnega delavstva vpliva tudi na mišljenje maloobrtnege ter poljedelskega delavstva, pa tudi na mišljenje tistih krogov, ki so navidezno samostalni, pa se vendar po svojih življenjskih pogojih nič ne razlikujejo od delavcev.

Proti puhlemu nacionalnemu radikalizmu, ki ne rešuje ničesar, ampak samo opaja, mora socialna demokracija postaviti resni boj za rešitev narodnega vprašanja, t. j. za narodno avtonomijo. Za ta boj in za vse drugo delo pa mora zbrati vso svojo moč in najti najboljšo obliko, da pride do veljave. S tega stališča bo organizacija najvažnejša točka letošnjega strankinega zbora. Dosedanji napredek nam kaže, da je vredno bojevati se. Da se moremo čim uspešneje bojevati, pa moramo predvsem spopolniti organizacijo v vsakem oziru. Zaupniki, ki pridejo na strankin zbor, morajo biti pripravljeni, da se vrnejo kot organizatorji domov.

O učenju jezikov.

(Kratek prinos novoslovanski ideji.)

Konec.

Poudarjam, da me je k učenju francoščine, angleščine in italijanščine gnalo stremljenje, osvoboditi se nemške kulture ter prisvojiti si občno svetovno kulturo — torej reakcijo proti vsiljenemu germaniziranju.

K učenju slovanskih jezikov, katere kulture sem takrat imel po vplivu avstrijskih sol in poudarjam, po prepričanju nemških in slovenskih profesorjev, za inferijorne, pa me je gnalo strem-

ljenje, ojačiti in okrepiti slovensko narodno individualnost, ojačiti in očistiti si slovenski jezik.

Ako povzamem rezultat svojega večletnega jazikovnega učenja, sem prišel do sledečega. Znanje francoskega in angleškega jezika in čitanje teh literatur mi je odprlo oči, kako se je germanska literatura le vcepila na višjo in večjo zapadno kulturo, kako je ena kultura odvisna od druge in da ni skokov pri napredovanju človeške kulture, da se vsikdar vceplja druga na drugo in vsaka poleg tega privede nov močan tok po svoji narodni individualnosti in da, kadar se narodna literatura povspne do viška, ta zopet vpliva na druge tudi višje kulture. Učeč se slovanskih jezikov pa sem prišel do prepričanja, da je govoriti o mogočnem, docela individualnem toku slovanske literature in kulture edinole pri velikem ruskem narodu. Dobil sem zase kot Slovenca novih elementov edinole v ruščini. Srbsčina je vplivala name le lingvistično, t. j. postajal sem sposoben ločiti tuje elemente v slovenščini od pristno slovenskih. Novo naziranje, novih idej, docela tujih od zapadnih literatur in kultur, pa sem našel kot mogočen zaklad v ruski literaturi in samostojni kulturi. S poznanjem ruskega jezika sem jel šele spoznavati moč in lepoto svojega materinega slovanskega jezika.

Učenje romanskih, germanskih in slovanskih jezikov je bilo zame torej razširitev kulturnega horizonta, opredelitev in zvišitev svoje slovenske individualnosti. Vrnivši se po končanih vseučiliških študijah v domovino, sem stopil v praktično življenje ter me je usoda zanesla v sodno uradniško službo. Praktičnega pomena znanje vseh navedenih jezikov zame ni bilo. Danes po preteku 23 let nisem rabil praktično izven italijanščine, ker sem se naselil na Primorskem, nobenega. Čitanje svetovnih literatur mi je dajalo le možnost, širiti si izobrazbo in imel sem mnogo ur čistega veselja in zadoščenja pri čitanju izvirnikov. V tesni dotiki s slovenskim plemenom se mi je pri tem seveda dogodilo, da sem češčino, poljščino, ruščino, srbsčino pozabil v govoru skoraj popolnoma. Konstatiral sem namreč na sebi, da se v mehničnem spominu ohranijo mnogo bolj besede docela tujega jezika nego pa one sorodnega. Manj sem pozabil angleščino nego ruščino, tako da mi je bilo po preteku 24 let, ko sem zopet po slučaju rabil angleščino, bilo lažje govoriti in sem bil tudi bolj razumljen nego, ko sem čez približno 20 let zopet bil v položaju rabiti praktično ruski jezik, ker mi je jezik skoraj docela odrekel. To navajam posebno zaraditega, ker jasno kaže, koliko pomena ima učenje raznih slovanskih jezikov za praktično življenje, to se pravi: znanje jezika za praktično življenje, ima le pomen, če ima človek dejansko praktično dotiko, in to velja za romanske, germanske, kakor tudi za slovanske jezike.

Celo učenje slovanskih (za vse Slovane v prvi vrsti ruskega, za Slovence pa srbskega) jezikov ima torej le značaj samoizobrazbe, višje izobrazbe lastnega slovenskega jezika. Po sebi trdim, da noben Slovenec ne razume docela slovenščine, ako se ni učil vsaj še enega slovanskega, v prvi vrsti srbskega ali ruskega jezika.

S tem sem utrdil pomen znanja drugega slovanskega jezika le za samoizobrazbo. Ker nam znanje ruskega jezika omogoča polno znanje lastnega jezika, je torej za vsakega izobraženega Slovenca kulturna zahteva, učiti se ruščine. Kdor torej govori o panslavizmu, ali ž

stare ali nove struje, mora kolikortoliko vladati rusčino, ker se brez drugega lahko veli: nimaš pravice govoriti o slovanstvu, dokler nisi absolviral ruske azbuke, in ves tvoj panslavizem je gorostasen švindl, samo prazno besedičenje. V celem svojem veličastvu in kulturnem pomenu za Slované se pokaže ruski jezik, ko čitaš dela Gogolja, Gončarova, Dostojevskega in Tolstega. Tu se predstavlja nov slovanski kulturni element, visok ali višji nego romanski in germanski. Zato je s tega kulturnega stališča predpogoj vsakemu Slovincu, ako trdi, da je Slovan, da je čital v rusčini dela ruskih duševnih velikanov. In zopet lahko očitam našim akademikom, da je vse njih slovanstvo goli švindl, ako se niso izobrazili ob tem čistem viru ruske kulture.

Prihajam do zaključka: 1. učenje slovanskih jezikov, ki so se razvili v obročju in območju germanske in romanske kulture, nima za Slovence posebnega kulturnega pomena, je pa predpogoj slovanski izobrazbi znanje ruskega jezika in poznanje ruske literature; 2. praktični pomen ima znanje slovanskih jezikov le po praktični dotiki, t. j. ali v ekonomičnem ali političnem življenju; ako je ta stik mogoč in dan, potem se je učiti dotičnega jezika, sicer pa je za Slovence brez pomena, ali le osebna zabava, prav tako kot drugi tuji jeziki.

Ako zavzamejo to stališče Čehi, Poljaki i. t. d., ako se naslanjajo in okrepljajo ob veliki ruski literaturi in velikem ruskem jeziku, potem je kulturni stik vseh Slovanov dan po sebi. Organizacija tega kulturnega stika je torej mogoča le po eni in enotni poti.

Kako malo resnosti je do tega kulturnega stika vseslovanske kulture, pa kaže vsakdanje propadanje ruskih kružkov in okolnost, da se sistematično ne poučuje rusčina pri nobenem slovanskem plemenu, ako izvzamemo Bulgarsko, kjer so dani politični torej praktični stiki.

Ako je torej ekonomična dotika slovanskih plemen vprašanje tehnike, trgovine in industrije in ako je po drugi strani znanje rusčine kulturna zahteva za vsakega Slovence, potem je mogoča le ena novoslovanska struja: učiti se imajo vsa slovanska plemena rusčine v svrhu razširitve lastne slovanske kulture, iskati pa je ekonomičnih in političnih stikov le med plemeni, kjer so dani za to tehnični predpogoji. Vse, kar gre preko tega, je prazno delo in so prazne besede.

Dr. Henrik Tuma.

Politični odsevi.

Nevarnost vojne je minila, Turška vlada je izjavila, da sprejme ponudbo Avstrije, ki ji hoče plačati 54 milijonov kron za državno posest v Bosni in Hercegovini. Stvarno ima pač o ponudbi odločiti še turški parlament, toda zatrjuje se, da je vladi zagotovljena večina. To je po dolgi dobi prvi uspeh Aehrenthalove diplomacije in tudi ta je, če ga ogledamo pri svetlobi, prav klaverno. Stirin-petdeset milijonov niso mačje solze in če se pravi, da jih ne bo plačala Avstrija, temveč Bosna sama, je tolažba le majhna. Bosna sama. Avstrija nima preveč denarja, a Bosna ga ima še manj in bo v svojem gospodarstvu kaj težko pogrešala debele milione. In vse le zato, da se je okupacija spremenila v aneksijo, torej da se je spremenil naslov.

Državni zbor ima prihodnjo sejo dne 20. t. m. Na dnevnem redu je: 1. Poročilo železniškega odseka o stavbi železnice Hartberg—Gleisdorf; 2. Razprava o odgovoru domaobranskega ministra na interpelacijo; 4. Poročilo odseka o Luegerjevem jubilejnem predlogu.

Po proporcionalnem sistemu so bo v kratkem prvič volilo v Avstriji in sicer za gornjeavstrijski deželni zbor, kjer je proporcionalna volilna pravica vpeljana za prvi volilni okraj splošnega volilnega razreda. Na Gorenjem Avstrijskem je to mogoče. Na Dunaju je celo splošna volilna pravica brez kurij mogoča. Samo na Kranjskem ni bila mogoča prav nobena druga volilna reforma, kakor tista pokvečena splošna kurija, ki vpeljuje najbolj izvijajočo pluraliteto! Radovedni smo, če se bo v kranjskem deželnem zboru sploh in kdaj kdo zganil, da se popravi vnebovpijoča krivica lanskega leta.

Na Hrvatskem zopet nekaj poka. Iz hrvatsko-srbske koalicije je izstopil poslanec Zagorac in z njim baje še 4 drugi poslanci. Zagorac je že nekaj časa napadal koalicijo in zahteval, da izstopi iz nje hrvatska stranka prava, ki naj bi se združila z ostalimi takozvanimi pravaši, t. j. s Frankovci in s pristasi dr. Mile Starčevića. Nova pravaška stranka bi imela podpirati Raucha tako kakor ga podpirajo Frankovci že doslej. S hrvatsko-srbsko koalicijo je sploh križ, zakaj stranke, ki so v njej združene, so si po političnih

načelih do skrajnosti nasprotni. «Hrvatska napredna pučka stranka» (t. zv. Pokretaši) so radikalno svobodomiselní, hrvatska stranka prava je pa do kosti klerikalna. Ta nasprotja so se že večkrat kazala in so postala včasih prav nevarna. A vselej so se razpoke še zamašile. Zdaj je pa vendar prišlo do tega, da je nekoliko članov izstopilo iz koalicije in drugi jim bodo morda še sledili. Je pač tudi na Hrvatskem meščanska politika precej konfuzna in zato se lahko drže take kreature kakor Rauch.

Proti srbskim «voleizdajalcem» v Zagrebu bo baje začetkom svečana glavna obravnava. Ker se jim je to obljubilo, so prenehali stradati.

Na Angleškem išče parlament sredstev zoper brezposelnost. V debati o tem predmetu je govoril tudi državni tajnik zaklada. Nad njegovim govorom bodo avstrijski ministri gotovo prav tako majali z glavami, kakor slovenski «rodoljubi». Angleški minister je dejal:

«... Nobena dežela na svetu ne more zahtevati, da bi jo smatrali za civilizirano, če izroča delavca, ki sodeluje z dušo in s telesom pri stvarjanju blagostanja, lakoti. Prišel bo dan — in ni več daleč — ko se bo taka dežela zgrozila ob misli nad preteklost, ko se je valjala v blagostanju, za tiste pa, ki so vsled nesrečnih razmer oropani prilike za zaslužek, pa — razven navadnega hladnega dobrotništva — ni imela srca in zmisla. Kar se tiče deželnega bogastva, n. pr. premogokopov, rudnikov, bi moral imeti svoj delež od njih vsak delavec, ki je tam vposlen. Na vsak način bi morala biti prva in najvažnejša naloga deželnih zakonodav, obvarovati delavca in njegovo družino v težkih dneh na dostojen način lakote in bede. Noben resnično pošten človek ne more zagovarjati sedanjega sistema. . . Pri tej priliki bi lahko naštel dvanajst davkoplačevalcev, ki imajo tudi v slabih časih toliko dohodkov, da bi najmanj 50.000 delavskih družin lahko mesec dni prijetno izhajali. Naravna bogastva dežele bi morala v prvi vrsti služiti nalogi, da obvarujejo delavce in njih družine strahot brezposelnosti. In če se odgovarja, da kapital ne bi nosil teh bremen, ampak bi izven dežele iskal dobička, tedaj pravim: Nobena jasna glava ne bo zjokala ne ene solze za tem kapitalom, kajti ničesar se nima kapital tako bati, kakor obupa množic. Vrhutega bi bila menda težava, presaditi bogastva tal pod drugo nebo. . .» Stirin dvajset ur ne bi bil minister, kdor bi tako govoril v Avstriji.

O nemškem cesarju Viljemu se zopet poroča, da bo leha. Včasih se zapre in nihče ne pride do njega. V takih časih je duševno potlačen. Odkar mu je državni zbor povedal svoje mnenje zaradi njegove samoglavne politike, ni čudno, da se ponavljajo taki napadi.

Na Francoskem je kakor znano, zbornica sklenila, da ostane smrtna kazen v veljavi. Vsled tega so začetkom tega tedna v mestu Bethune obglavili štiri roparje. Eksekucija je zopet pokazala, kako živinsko vpliva smrtna kazen na ljudi. Celo noč je bila množica na nogah pred ječo. Zjutraj so zandarji komaj ohranili nekaj reda. Ljudstvo je kakor divje pozdravljalo krvnika in mu je hotelo prirediti veliko gostbo. Iz za vsakega obglavljenja je množica aplavdirala, kričala in se vedla kakor blazna.

Kranjski deželni zbor.

V četrtek je imel kranjski deželni zbor zopet sejo.

Po otvoritvi ob 1/2 11. dopoldne se deželni glavar Šuklje spominja rajnega deželnega poslanca Lavrenčiča. Poslanci poslušajo stoječ.

Prečita se zapisnik zadnje seje.

Vložen je:

Nujni predlog poslanca grofa Barbota o častni nagradi deželnemu glavarju;

Nujni predlog liberalnih poslancev zaradi odajanje krme;

Nujni predlog klerikalnih poslancev o deželnem prispevku za nujne cestne zgradbe;

Interpelacija liberalnih poslancev zaradi nekaterih konfiskacij;

Prošnja deželne vlade, da se izvrše v tem zasedanju volitve v osebno dohodninsko komisijo.

Deželni odbornik Jarc poroča o predlogu šolskega odseka, tičočega se sestave deželnega šolskega sveta. Predlagani načrt se glasi:

«Deželni šolski svet obstoji: Iz deželnega načelnika ali od njega določnega namestnika kot predsednika; iz štirih zastopnikov dežele, ki jih določi deželni odbor; iz enega poročevalca za upravne in gospodarske šolske zadeve; iz deželnih šolskih nadzornikov; iz dveh katoliških duhovnikov; iz dveh udov učiteljskega stanu; iz enega odposlanca občinskega sveta ljubljanskega.»

Debata o tej točki je pokazala, da se tudi s tisto prisiljeno naglico, ki so jo vpeljali klerikalci, ne dajo sipati zakoni po deželi kakor sneg iz oblakov. Dasi hoče večina forsirati «delo», se je razvila precej obsirna debata. Poslanec Jarc je

utemeljeval predlog in je kolikor mogoče ubiral nacionalne struje, da bi z njihovimi glasovi odvrnil pozornost od klerikalnega duha, ki preveva načrt. Predložil je resolucije, katerih prva protestira proti imenovanju profesorja Belarja za deželnega šolskega nadzornika, druga zahteva da se odda Kalteneggerjev referat Slovincu, tretja nalaga deželnemu odboru, da izdela do prihodnjega zasedanja načrt o izpremembi šolskega zakona; s četrto se zahteva izprememba realnega zakona.

Poslanec dekan Lavrenčič je mnogo govoril o izpremembi šolskega zakona; naravno, da želi reforme v klerikalnem duhu.

Poslanec grof Barbo se strinja z odsekovim predlogom, želi pa, da bi se volili zastopniki dežele za šolski svet v deželnem zboru, ne pa v deželnem odboru in sicer po kurijah.

Poslanec dr. Triller izjavlja, da bodo liberalci glasovali za predlog in za resolucije. Zahteva izpremembo, da bi Ljubljana dobila dva zastopnika v deželnem šolskem svetu, ker nosi 40 odstotkov vseh šolskih stroškov v deželi.

Poslanec Gangl zahteva, naj dobi ljudsko-šolsko učitelstvo dva, srednješolsko pa enega zastopnika v deželnem šolskem svetu in naj si dobijo učitelji sami svoje zastopnike.

Deželni predsednik polemizira z nekaterimi govorniki.

Poslanec dr. Eger zagovarja imenovanje tretjega šolskega nadzornika.

Poslanec dr. Pegan zavrača Barbotov predlog in odgovarja dr. Egerju.

Poslanec dr. Lampe govori v enakem zmislu.

Poslanec grof Barbo zagovarja svoj predlog, češ, da je njegova politika odkrita.

Poslanec dr. Suštersič zavrača Barbotov predlog, češ, da bi s tem dobili veleposestniki nov privilegij, česar klerikalci kot «demokratska (!) stranka ne morejo dovoliti. Dalje polemizira z dr. Trillerjem; denar donša v Ljubljano kmetsko ljudstvo. Od državnega doneska za šolstvo dobi Ljubljana največ.

Poročevalec Jarc priporoča še protest proti Axmannovemu predlogu v dunajskem deželnem zboru (da bi bila nemščina edini učni jezik na Nižnjem Avstrijskem).

Pri glasovanju se sprejme načrt in resolucije odseka, vsi drugi izpreminjevalni predlogi se pa odklonijo.

Pri razpravi o slovenskem vseučilišču izjavlja poslanec baron Schwegel, da se strinja z ustanovitvijo vseučilišča v Ljubljani, ne pa s tem, da bi bil učni jezik na univerzi izključno slovenski.

Poslanec Plantan zagovarja, da se ustanovi vseučilišče v Ljubljani za slovenska predavanja.

Med poslancem dr. Egerjem in dr. Krekom se vname ostra polemika, ker je Eger bagateliziral slovensko literaturo in znanost.

Poročevalec Jarc priporoča predlog odseka, protest proti ustanovitvi italijanske univerze v Trstu in protest proti rektorjema dunajskega in graškega vseučilišča.

Pri glasovanju se sprejme soglasno predlog za ustanovitev slovenskega vseučilišča v Ljubljani, protestni predlogi se sprejmejo z glasovi klerikalnih in liberalnih v odsotnosti nemških poslancev.

Deželni odbornik Jaklič poroča o izpremembah cestnega zakona, ki se po kratki debati sprejmejo.

Domače vesti.

Današnji številki smo priložili čeke. Vse naročnike, katerim je potekla s 1. januarjem naročnina, prosimo, naj blagovolijo isto ponoviti.

Zaupnike na Gorškem se prosi, da v kratkem za list odračunajo.

Užaljena občinska svetovalca. Pri ljubljanskem okrajnem sodišču je bila pred kratkim obravnava zaradi tožbe, katero sta vložila gospoda občinska svetovalca Turk in Bončar proti trgovcu gosp. A. Hauptmanu zaradi žaljenja časti, češ, da ju je v nekem pogovoru imenoval «barabe». Ko je bil vprašan, zakaj ne hodi več y neko gostilno, je dejal, da zato ne, ker zahajajo tja take barabe. Oba gospoda sta bila zelo huda zaradi tega in sta šla h kadiju. Poravnava, katero je nekdo posredoval, se je razbila, ker sta gospod poslanec in svetnik zahtevala od gospoda Hauptmana žrtve za razne družbe, ki so se mu zdele prevelike. Mobiliziral se je torej paragraf in gospod Hauptman je bil obsojen na 100 kron globe. To se je zdelo gospodoma tožiteljema premalo za tako hudo reč, pa sta rekurirala. Gosp. Hauptman si

VABILO

na

Ljubljansko okrajno konferenco

ki bo

v nedeljo, dne 17. t. m. ob 1/2 9. uri zjutraj
v levem salonu hotela „Ilirije“
v Kolodvorski ulici.

DNEVNI RED:

Poročila.

Letošnji zbor jugoslovanske soc. demokracije.

Volitev odbora.

Raznoterosti.

Sklicatelj:

Okrajni odbor.

Sodruge opozarjamo, da se vrši konferenca po § 2. zbor. zakona in da imajo pristop v smislu strankinega statuta le zaupniki naših organizacij, ki se skazejo z redno izpolnjenimi mandati. Kjer je dvorana na razpolago le do 2. ure popoldne, pričakujemo, da se zbera zaupniki pravočasno in se omogoči začetek v omenjenem času. Vstopnice oziroma vabila dobe se v pisarni del. tisk. družbe na Dunajski cesti št. 20.

Sodrug, somišljeniki! Zahajajte le v
kavarne in brivnice, kjer je na razpolago Vaše
glasilo. . . Agitirajte „Rdeči Prapor“!
povsod za

«Delavska tiskovna družba» opozarja vse sodruge-delavce po Slovenskem na brošure, ki so izšle v njeni založbi. Posebno opozarja na brošure: «Nevarni socializem», «Strahovi», «V dobi klerikalizma», «Primož Trubar in slov. ljudstvo». Prosi se vse kolporterje, da obračunijo za prodane brošure radi letnega zaključka.

«Konsumno društvo za Ljubljano in okolico». Organizacija pod tem naslovom prav lepo vseva. Par mesecev je komaj, kar se je ustanovila, pa ima že odprto eno prodajalno in druga se tudi že kmalu otvori. Priporočamo zato delavcem, naj vstopajo v to organizacijo, ki je zanje velike važnosti.

Znižane vožnje na Bled in v Bohinj. Ces. in kr. železniško ministrstvo je vpeljalo za letošnjo zimsko sezono, to je do 30. aprila 1909 za zveze Trst—Bohinj, Trst—Bled, Gorica—Bohinj, Gorica—Bled in Ljubljana—Bled (čez Jesenice) ter Ljubljana—Bohinj povratne vozne listke II. in III. razreda za poštne vlake in brzovlake za znižano ceno. Listki veljajo za tri dni in se že izdajajo. Vendar se pa smejo izdajati ti listki samo ob nedeljah in praznikih in na predvečer k nedeljam in praznikom. Ti listki dajejo pravico za vporabo vsakega rednega poštne vlaka, odnosno brzovlaka, ki vozijo na te dni. Če kdo hoče prestopiti v višji razred ali se poslužiti boljšega vlaka, doplačati mora navadno pristojbino. Dovoljeno znižanje znaša okoli 20% popusta od navadnih cen. Tako se plača za vožnjo iz Trsta v Bohinj 11 K 40 h za II. in 6 K 30 h za III. razred poštne vlaka, odnosno 14 K 20 h za II. razred in 9 K 40 h za III. razred brzovlaka. Za vožnjo iz Trsta na Bled se plača 13 K za II. in 7 K 20 h za III. razred poštne vlaka, odnosno 16 K 20 h za II. in 10 K 80 h za III. razred brzovlaka. Vožnja iz Gorice v Bohinj tja in nazaj stane po tem znižanju 5 K 60 h za II. in 3 K 20 h za III. razred poštne vlaka, odnosno 7 K za II. in 4 K 80 za III. razred brzovlaka, vožnja iz Gorice na Bled in nazaj pa 7 K 40 h za II. in 4 K za III. razred poštne vlaka, odnosno 9 K 20 za II. in 6 K za III. razred brzovlaka. Glede vožnje Ljubljana—Bled (čez Jesenice) veljajo sledeče cene: 6 K 60 za II. in 3 K 70 h za III. razred poštne vlaka za tja in nazaj. Ako se vporablja brzovlak, stane vožnja 8 K 20 h v II. in 5 K 50 h v III. razredu. Za vožnjo iz Ljubljane—v Bohinj in nazaj pa so nastavljene le-te cene: 8 K 20 za II. in 4 K 50 h za III. razred poštne vlaka. Ako pa se vporablja na progi Jesenice—Bistrica—Bohinjsko jezero brzovlak, se plača 10 K 20 h za II. in 6 K 70 h za III. razred. S tem je storjen prvi korak, da se začne lahko tudi naše ljudstvo zanimati za zdravi zimski šport, ki se ravno v prikladnih gorenjskih krajih lahko izborno goji, in gospodi, ki se zanima za zimski šport, je s tem gotovo mnogo ustreženega.

Umetnost in književnost.

Za križem je naslov novi Cankarjevi knjigi, ki je pred božičem izšla v Schwentnerjevi založbi v Ljubljani. Knjiga obsega več povesti in črtic, ki kažejo vse vrline Cankarjevega peresa. Nekateri, n. pr. naslovna «Za križem», «Pozdravljeni», «Oj domovina, ti si kakor zdravje», so našim čitateljem že znane in po njih lahko najboljše razsodijo, kako lepe proizvode obsega tudi ta knjiga. Najlejša vseh povesti se nam zdi «Kovač Damjan», ki se da v nekaterih ozirih primerjati s «Hlapcem Jernejem». Krasote Cankarjevega jezika so znane, a v «Kovaču Damjanu» so prav na vrhuncu in pripovedna tehnika je tu zares nedosežna. Predaleč bi nas vodilo, če bi hoteli poročati o vseh posameznih po-

glavjih, brez strahu pa lahko pravimo, da stoji tudi ta najnovejša izdaja povsem na visku Cankarjevih knjig in da jo mora čitati, kdor hoče poznati Cankarjevo umetnost. Cena brošurani knjigi je 3 krone, po pošti 10 vin. več. Zlasti našim knjižnicam jo toplo priporočamo.

Prijateljem krasot naše domovine. Javlja se nam: Z dejanjem in z besedo deluje «Slovensko planinsko društvo» nele v prosep slovenskega planinstva, ampak v prodiranje zmisla za krasoto prirod sploh ter v dejansko spoznanje, pripoznanje in ščitenje lepote naše domovine. Stisk med širo slovensko javnostjo in med «Planinskimi društvom» posreduje društveno glasilo «Planinski vestnik» že štirinajst let. Z bodočim letom stopi pred naše občinstvo «Planinski vestnik» preurejen, povečan in polepšan; razkazoval bo Slovincem domovinske krasote tudi s slikami, in sicer z umetniškimi prilogami in s podobami v tekstu. — Ker je izšla prva številka že z novim letom, naj se oglašne novi člani «Planinskega društva» (letna članarina K 6.—) pravočasno, da se jim bo moglo postreči s «Planinskimi vestnikom», ki ga dobivajo kot člani zastoj. (Naročnina le na «Vestnik» znaša K 4.— na leto). Listu je oskrbljena bogata, zabavna in poučna vsebina.

«Plastik.» Strokovno časopisje delavskega ljudstva v Avstriji se je zopet pomnožilo. Organizirani podobarji in sorodne jim stroke so začele izdajati svoj organ «Plastik» v nemškem in češkem jeziku.

Za mladinsko organizacijo so prispevali na shodu krojačev pri Perlesu dne 10. januarja na polo štev. 5.: Val. Savjovic, Jos. Papne, Iv. Brozovič, Fr. Jalen, Gregor Verhovnik, Anton Benegalija, Fr. Klun, Iv. Kovič, J. Herman, Anton Smirajc, Mita Lukič, Jos. Falle, Jernej Zupan, Fran. Istenič, Fran. Zupančič, Ivan Plešk po 20 vin., Josip Stergel 40 vin. in Franjo Kovišek 30 vin. Skupaj 3 krone 90 vin.

Ceno perje za postelje!

En kilogram sivoga, osmukanega 2 K, napol belega K 2-80, belega K 4.—, prima puhastega K 6.—, najboljšega prima, opukanega, najlepše vrste K 8.—, puh siv K 6.—, bel K 10.—, prsni puh K 12.—, od 5 kg naprej franko.

Gotove postelje

iz gosto tkanega, rdečega, modrega, rmenega ali belega inleta (pavoline — nankinga), tuhent, 170 : 116 cm velik in dve blazini, 80 : 58 cm veliki, napolnjeno z novim, sivim, očiščenim, izdatnim in trpežnim perjem K 16.—, z napol puhom K 20.—, s puhom K 24.—, tuhent sama K 12.—, K 14.—, K 16.—, blazinice K 3.—, K 3-50, K 4.—, razpošilja proti povzetju, ne vračunši zavojnino, franko od K 10.— naprej. 52—15

Maks Berger, Deschenitz, 228 (Bohmerwald). Če blago ne ugaja, se zamenjati ali pa vrne denar. — Cenik zastoj in franko.

10 zapovedi za zdravje

ično tiskane, vpošlje poštne prosto in zastoj
lekarinar 24—6

Trnkóczy v Ljubljani.

Dobijo se tudi osebno v njegovi lekarni.

Svoji k svojim!

Lud. Černe

zlatar in trgovec z urami

ter zaprišeženi sodnijski cenilec

Ljubljana, Wolfove ulice 3.

Izborna zaloga briljantnega blaga,
zlatnine, srebrnine in raznih ur.

Častna delavnica

za popravila in nova dela.

Cene najnižje. So'ldna postrežba.

10—5

E. & A. SKABERNÉ

LJUBLJANA

Mestni trg št. 10.

Zaloga manufakturnega blaga na debelo
in drobno.

je pa menda mislil: Če se že rekurira, pa rekuri-rajmo se mi, ter je vložil priziv zaradi previsoko odmerjene kazni. V sredo je bila pred vzklicnim sodiščem obravnava o obeh rekurzijah. Toženčev zagovornik je ponujal dokaz, da gospod Turk in Bončar nista bila imenovana «barabe», temveč da je gosp. H. dejal: Obnašata se kakor barabe. Toda priča, ki je bila na njegov predlog zaslišana, je potrdila, da je dejal «barabe». Na to je sodišče zavrnilo oba priziva in g. Hauptman plača sto kron globe. Pravda je s tem seveda končana.

Deželni odbornik Lampe jezi «Slovenski Narod». Sloga je, a gospod Lampe vendar «heca». In «Narod» ne trpi tega, ker hoče slogo. Za vsako ceno. Ostal bo slogaški, tudi če gospod Lampe heca, ampak prijetno mu to seveda ni, zakaj sam ne sme «hecati». Če bi začel, bi sloga lahko splavala po Ljubljani, kajti klerikalci so gospodari v deželi, volitve so končane, mandati so brez boja pod streho in klerikalcem ni več mnogo do sloge. A liberalci niso v večini, liberalce veže krasni poslovnik, zanje je sloga to, kar voda za ribo. Zato uljudno prosijo, da bi gospod Lampe ne hecal. Če pa bo, bodo pa — molčali.

Kranjski deželni zbor v sredo ni imel seje, ker je bil ta dan pogreb poslanca Lavrenciča.

Goriški deželni zbor leži na smrtni postelji. Za sedaj je odgojen, a skoraj ni dvoma, da bo kmalu razpuščen in se razpišejo nove volitve. Zadržali so ga pravzaprav slovenski klerikalci v zvezi z italijanskimi liberalci, ki so vpeljali najobsrnejšo obstrukcijo. Na IX. seji dne 11. t. m. je bil dnevni red sledeči: 1. Utemeljevanje 142 nujnih predlogov slovenskih klerikalcev in italijanskih liberalcev; 2. Konstituiranje deželne odbora; 3. Volitev deželnozborskih odsekov. Razume se, da sta bili točki 2 in 3 le pro forma na dnevnem redu, ker bi se 143 nujnih predlogov lahko utemeljavalo cele mesece. Razume se pa tudi samoobsebi, da je v 143 nujnih predlogih samo norčevanje, ker je slepcu jasno, da se tak kup predlogov sploh ne more nujno rešiti. V taki obstrukciji je lahko nekaj duševnega truda, pač pa ne duhovitosti. Po napovedbi bi se bila morala seja začeti ob 5. popoldan. Glavar je vstopil pol ure pozneje v zbornico, z njim obenem slovenski klerikalci in laški liberalci. Takoj po vstopu pravi glavar, da ne more otvoriti seje, ker ni sklepna in da prečitat pismo, ki mu ga je poslal «Slovenski klub». V tem pismu je rečeno, da je šel «Slovenski klub» v svoji spravljenosti tako daleč, da je ponudil eno odborniško mesto slovenskih klerikalcem, a kljub temu ni prišlo do sporazuma. Z ozirom na to in z ozirom na dnevni red, ki je bil vročen poslanecem par minut pred sejo in ki so na njem sama utemeljevanja obstrukcijskih predlogov, slovenski klub naznanja, da se današnje seje ne udeleži in tudi ne nobene prihodnje, ki bi bila sklicana pod enakimi razmerami. Glavar pravi, da naznani prihodnjo sejo na dom, na kar zapusti z navzočimi poslanci zbornico ob 5.40. Odsotni so bili tudi italijanski klerikalci. Tako se izpolni usoda tega deželne zbor, ki je bila pravzaprav že lani zapечатena. Glavni razlog te klaverne masinerije pa tiči že v volilnem redu, za katerega so klerikalci in liberalci odgovorni v enaki meri. Deželni zbor bo razpuščen. A kaj bo potem? Razpisane bodo nove volitve, seveda na podlagi sedanjega volilnega reda; toliko se pa v deželi ni izpremenilo, da bi se dal pričakovati od novih volitev bivšveno drug rezultat. Če se pa vrnejo stranke z enako močjo in z enako trmo v zbornico, se najbrže ponovi sedanja ljubka igra. In doklej bo to trajalo? — Edino zdravilo goriškemu deželnemu zboru bi dala reforma volilnega reda v zmislu splošne in enake volilne pravice, ki bi lahko izpremenila konstelacijo v zbornici. Seveda ni pričakovati toliko spoznanja in toliko zmisla za ljudske potrebe od lmeščanskih strank.

Klerikalni nameni glede na slovensko vseučilišče so se morali ob zadnjih debatah v kranjskem deželnem zboru razkrinkati tudi najbolj zaupljivim dušam. Nacionalno navdušeni Slovenci mislijo, da je klerikalcem res kaj za slovensko vseučilišče v Ljubljani. V resnici jim gre pa za nekaj povsem drugega: Oni spekulirajo na klerikalno univerzo v Ljubljani. To je čisto jasno. V deželnem zboru zahtevajo ustanovitev juridične in teološke fakultete. Svoj lemenat, ki ima z znanostjo toliko opraviti kakor tele z zvezdami, hočejo izpremeniti v fakulteto. Tam bo seveda vse klerikalno. Potem ni treba nič drugega, kakor da dobe še par klerikalnih profesorjev na pravoslavno fakulteto, pa imajo večino, dobe senat v svoje krepelje in vladajo na najvišjem učnem zavodu slovenskem. Kaj to pomeni za naš politični razvoj, si je lahko sesteti na prstih. Škof Jeglič ima par takih professorskih kandidatov že v rezervi. To je pravi razlog, da se klerikalci navdušujejo za vseučilišče in da ga hočejo imeti prav v Ljubljani. Klerikalno narodnjastvo je vedno matematičen problem rimske politike.

Kmeti shod sklicujejo klerikalci na svečnico v Ljubljano. Razpravljati ima o starostnem zavarovanju za kmete in obrtnike.

Sodrug! Podprajte in širite „Rdeči Prapor“. Pridobite novih naročnikov! Na delo za centralno glasilo stranke.

Zahtevajte
po vseh gostilnah,
kavarnah in
brivnicah

"Rdeči Prapor"

Kje se dobe najboljši poljedelski stroji, kakor mlatilnice, gepeljni, slamoreznice, čistilnice, prese za sadje i. t. d.?

Edino le pri

FR. STUPICA

v Ljubljani, Marije Terezije cesta šte. 1, Valvazorjev trg šte. 6.

In zakaj: zato, ker so dotični stroji iz najboljših tovarn sveta, najbolj sestavljeni, ker se istih proda na tisoče in tisoče komadov in se ravno radi tega, ker se jih izdeluje v velikih množinah, dobivajo po nizkih cenah. Moji stroji so povsod jako priljubljeni. — Obratujte se na mojo tvrdo pri nakupu **stavbenih potrebščin**, portland-cementa, traverz, železniških šiv in druge različne železnine in raznega orodja, nagrobnih križev, tehtnic i. t. d. 24-7

Telefon št. 177

52-14

L. Tomažič

zaloga piva

v Spodnji Šiški pri Ljubljani.

Gosp. gostilničarjem in p. n. slavnemu občinstvu priporočam

**zagrebaško in
:: češko pivo ::**

Telefon št. 177

Telefon št. 177

*Putniki v Ameriko
Kateri želijo dobro, po ceni in
za neslajno potovati naj se obrnejo
na
Simona Hmetek
v Ljubljani Kolobrevarska ulica 28
Kotlovrska Pobjavna ulica 28*

Prva slovenska ::
:: modna trgovina
za gospode

Engelbert Skušek

Ljubljana

Mestni trg šte. 19

se najtopleje priporoča.

104-26

Globoko izpod cene

prodajam z zaradi pomanjkanja prostora: Obleke, površnike, žamske suknje, dežne plače za gospode in dečke. Najmodernejša konfekcija za dame in deklice. 52-11

Konfekcijska trgovina

v Ljubljani

A. Lukič

Pred škofijo šte. 19.

**Klobuke, cilindre
in čepice** v najnovejših fagonah in v velikih izberah priporoča

Jvan Soklič, Ljubljana

Pod Trančo šte. 2. 52-10

Fotograf **L. Krema**

Ljubljana, Sv. Petra cesta 27

se priporoča 12-4

za vsa v to stroko spadajoča dela.

Špecialiteta: Povečane slike navadne in v barvah po najnižjih cenah. Pri legitimacijah 25% popusta.

Ustanovljena 1847.

52-6

Ustanovljena 1847.

Čovarna pohištva J. J. Naglas

Turjaški trg št. 7 :: LJUBLJANA :: Turjaški trg št. 7

Največja zaloga pohištva za spalne in jedilne sobe, salone in gosposke sobe. Preproge, zastorji, modroci na zmeti, žimnati modroci, otroški vozički i. t. d. Najnižje cene, Najsolidnejše blago.

Pred kratkim ustanovljena.

Na razpolago ima

10.000 hl vina

(mošta) združenih kmetov iz najboljših vinogradnih krajev, kakor: Brje, Skrilje, Dobravlje, Kamnje in drugih bližnjih vasi.

Kmečka delavska

gospodarska zadruga

v Dobravljah, Goriško.

Registrovana zadruga z omejeno zavezo. 15

Zadružno vodstvo!

Lastne kleti.

Priporoča se cenjenim konsumentom, zadrugam, trgovcem in gostilničarjem po Goriškem, Kranjskem, Štiroškem, v Trstu in drugod.

Postrežba točna in prava!

Cene zmerne!

Stanje hran. vlog: nad 33 milijonov kron. Rezerv. zaklad: nad 900.000 kron

Mestna hranilnica ljubljanska

v lastni hiši, Prešernove ulice 3, poprej na Mestnem trgu zraven rotovža, sprejema hranilne vloge vsak delavnik od 8. do 12. ure dopoldne in od 3. do 4. ure popoldne, jih obrestuje po 4%, ter pripisuje nevzdignjene obresti vsakega pol leta h kapitalu. Rentni davek od vložnih obresti plačuje hranilnica iz svojega, ne da bi ga zaračunila vlagateljem. Za varnost vlog jamči poleg lastnega rezervnega zaklada mestna občina ljubljanska z vsem svojim premoženjem in vso davčno močjo. Da je varnost vlog popolna, svedoči zlasti to, da vlagajo v to hranilnico tudi sodišča denar mladoletnih otrok in varovancev. 26-4

Denarne vloge se sprejemajo tudi po pošti in potom o. kr. poštne hranilnice.

Posoja se na zemljišča po 4 1/2%, na menice in na vrednostne listine pa po 5%, na leto.

Največja zaloga,

najboljša in najcenejša tvrdka za naročevanje ozir. nakupovanje i

Čopčev za pleskarje, sobne slikarje, zidarje, mizarje.

Lakov, pristnih angleških za vozove.

Emajlne prevlake, pristne, v posodicah po 1/2, 1/3, 1/4 in 1 kg. 104-10

Jantarjeve glazure za pode. Edino trpežno in najlepše mazilo za trde in mehke pode.

Voščila, štedilnega, brezbarvnega in barvastega za pode; najcenejše in najboljše.

Rapidola, pripravnega za vsakovrstne prevlake.

Brunolina za barvanje naravnega lesa in pohištva.

Olje in mazilo za stroje, olje proti prahu.

Masčobo za usnje.

Ojnatih barv, priznani najboljših.

Ojnatih barv v tubah, g. dr. Schönfelda.

Firneža, prirejenega iz lanenega olja, kranjskega.

Steklarskega kleja, pristnega, zajamčeno trpeznega.

Gipsa, alabasterskega in štukaturnega.

Karbolineja, najboljšega.

Fasadnih barv za apno.

Barv, suhih, kemičnih, prstenih in rudninskih.

Kleja za mizarje in sobne slikarje.

Vzorcev za slikarje, najnovejših.

Ustanovljeno
l. 1832.

Adolf Hauptmann v Ljubljani

Ustanovljeno
l. 1832.

I. kranjska tovarna oljnatih barv, firnežev, lakov in steklarskega kleja.